

Feliks CZYŻEWSKI

Lublin

Bohemistyka w Uniwersytecie im. Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

Potrzebę wprowadzenia języka czeskiego do programów dydaktyki uniwersyteckiej na UMCS dostrzeżano stosunkowo dawno. Próby organizowania zajęć z języka czeskiego podejmowały jeszcze w latach 80. i 90 XX wieku dwa instytuty: Instytut Filologii Rosyjskiej i Słowiańskiej oraz Instytut Filologii Polskiej UMCS. W tym okresie prowadzony był w ramach lektoratów język czeski na filologii rosyjskiej i na filologii polskiej. Zajęcia te prowadziła dr Bożena Rejaková zatrudniona wówczas w Zakładzie Językoznawstwa Ogólnego Instytutu Filologii Polskiej.

Dotychczasowy stan w zakresie kadry kształcącej studentów bohemistyki jest co najmniej skromny. Od trzech lat jest to jedna osoba zatrudniona na stanowisku lektora. W roku 2004/2005 była to p. mgr Veronika Forková absolwentka Uniwersytetu Karola w Pradze. Delegowana do nas dzięki wspólnym wysiłkom Instytutu i Ambasady Czech w Warszawie (p. Pavlovská),

Od roku akademickiego 2005/06 zatrudniony jest na kontrakcie lektora mgr Tomáš Typovský (absolwent Uniwersytetu w Ostrawie), wskazany dzięki uprzejmości p. prof. dra hab. M. Balowskiego. Władze Instytutu i studenci slawistyki wysoko oceniają zaangażowanie dydaktyczne lektorów. Pełnią oni swoistą rolę ambasadora Czech. Podkreślić trzeba wielką zyczliwość i otwartość pracowników Ambasady Czech w Warszawie na wszelkie problemy dydaktyczne i organizacyjne zgłaszane przez nasz Instytut.

Instytut Filologii Słowiańskiej UMCS zabiega o wprowadzenie zapisu umowy o wymianie międzynarodowej wykładowców.

Ważne znaczenie dla dydaktyki slawistycznej na UMCS ma wkład organizacyjny dr hab., prof. UMCS Bożeny Rejakovej. Jest stałym konsultantem naukowym i dydaktycznym w zakresie bohemistyki. Okresowo prowadziła zajęcia dydaktyczne z języka czeskiego m.in. na filologii rosyjskiej i przejściowo na slawistyce.

1. Język czeski w programach slawistyki lubelskiej

W roku 2003 powołana została na Wydziale Humanistycznym UMCS w Instytucie Filologii Słowiańskiej obok istniejących wówczas 5 letnich studiów magisterskich filologii rosyjskiej i ukraińskiej powołana została na wniosek Rady Naukowej Instytutu nowa specjalność: s l a w i s t y k a. Rada Wydziału w dniu 19 XI 2003 roku

przyjęła siatkę programową na studia dwustopniowe: trzyletnie licencjackie i dwuletnie studia magisterskie. Studia slawistyczne w UMCS dają – w zależności od wyboru spośród dwóch profilów – podstawę równoległego studiowania trzech języków z grupy pięciu języków. W roku akademickim 2004/2005 uruchomiony został nabór na UMCS slawistykę studia licencjackie o dwóch profilach:

- 1) białorutenistyczno-rusycystyczno-bohemistycznym,
- 2) bułgarystyczno-rusycystyczno-ukrainistycznym.

Zróżnicowana liczba godzin na poszczególne bloki językowe pozwala sformułować wnioski, iż studenci poznają trzy języki: białoruski/bułgarski w stopniu bardzo dobrym, rosyjski dobrym oraz czeski/ukraińskim średnim. Zdobywają wiedzę z translatoryki.

W zakresie języka i literatury i kultury czeskiej w obrębie specjalności slawistyka studenci realizują *Wiedzę o współczesnych Czechach* pierwotnie w wymiarze 30 godzin konwersatorium, zaś od roku akademickiego 2006/2007 w wymiarze 15 godzin wykładu na roku I (semestr II). Kolejnym przedmiotem jest *Praktyczna nauka języka czeskiego* realizowana w następującym układzie godzinowym na roku I (w semestrach zimowym i letnim po 4 godziny tygodniowo), na roku II (w semestrach zimowym i letnim po 3 godziny tygodniowo) i na roku III (w semestrze zimowym po 2 godziny tygodniowo).

W roku akademickim 2006/2007 język czeski prowadzony był na studiach slawistycznych trzech roczników studiów licencjackich w dwóch ośrodkach kształcenia: w ośrodku macierzystym w Lublinie i w ośrodku zamiejscowym w Białej Podlaskiej. Łącznie w 6 grupach, około 100 osób.

Warto też dodać, że w bloku przedmiotów na specjalnościach filologia rosyjska i słowiańska w obrębie lektoratu z języka słowiańskiego realizowany był do niedawna lektorat z języka czeskiego (przez trzy semestry).

2. Udział studentów slawistyki UMCS w studiach zagranicznych

2.1. Program Sokrates-Erasmus

Instytut Filologii Słowiańskiej UMCS w miarę możliwości uczestniczy w programie międzynarodowej wymiany studentów. Studenci slawistyki o profilu białorutenistyczno-rusycystyczno-bohemistycznym uczestniczyli w programie Sokrates-Erasmus. Wprawdzie do tej pory były to nieliczne osoby, ale w planowanych na najbliższy rok akademicki wyjazdach weźmie udział większy niż dotychczas odsetek studentów.

Obok wyjazdów przewidzianych programem studenci wyjeżdżają (ale i będą mogli wyjeżdżać) do Czech w ramach umów zawartych pomiędzy UMCS i odpowiednią uczelnią tego kraju. Dotychczas istnieje umowa naukowa z Uniwersytetem w Ołomuńcu (najlepsze jak dotychczas są rezultaty z historykami obu uczelni).

Pośród dłuższych semestralnych wyjazdów studenckich odnotować trzeba semestralne studia w Uniwersytecie w Pradze i w Uniwersytecie w Ostrawie.

2.2. Tygodniowe wyjazdy dydaktyczne do Czech z udziałem wykładowców

Z inicjatywy wykładowców języka czeskiego i przy poparciu władz Wydziału i Instytutu oraz Kolegium organizowane są rokrocznie tygodniowe wycieczki dydaktyczne do Czech. Ich cel wzbogacić wiedzę o współczesnych Czechach, o kulturze, architekturze. Studenci dokumentują swój pobyt w Czechach, zaś rezultaty tych wyjazdów prezentują m.in. fotoreportażach. O swoich wrażeniach z pobytu dzielą się na spotkaniach ze studentami. Niewątpliwie ta forma działalności służy popularyzacji wiedzy o Czechach.

3. Studencki ruch naukowy

W programie Studenckiego Koła Slawistycznego działającego od roku 2005/06 przy Kolegium Licencjackim UMCS w Białej Podlaskiej znajdują się zagadnienia dotyczące języka, literatury i kultury języka czeskiego. Studenci prezentują na posiedzeniach Koła referaty przygotowane pod kierunkiem wykładowcy z zakresu kultury i literatury.

Ważne są tutaj wystąpienia studentów przy okazji wieczorów słowiańskich organizowanych w okresie Bożego Narodzenia i Wielkanocy, podczas których prezentowane są obyczaje i zwyczaje, w tym także pieśni i folklor Czechów.

4. Perspektywy studiów bohemistycznych w Lublinie

Zainteresowanie studiami bohemistycznymi w Lublinie i województwie jest duże. Świadczyć mogą o tym motywy wyborów studiów slawistycznych, por. wypowiedź studentki dla „Perspektyw” (wrzesień 2007 r.):

Agnieszka Ciekot, absolwentka malarstwa na Wydziale Artystycznym UMCS, a obecnie studentka II roku slawistyki, podkreśla znaczenie obecności *native speakerów* na uczelni. – *Największą frajdę sprawia mi kontakt z żywym językiem. Już na drugim semestrze mamy wykłady po białorusku i to jest wyzwanie, bo musimy notować w obcym języku. Jednak po jakimś czasie widać, jak bardzo ten wysiłek procentuje. Na pięciu wykładowców języka białoruskiego tylko jedna osoba jest narodowości polskiej. Niestety wykładowca czeski ma ten »feler«, że... doskonale mówi po polsku. [...]*

Agnieszka trafiła na slawistykę z miłości do Czech [podkreśl. moje – F.Cz.]. Zaczęło się od filmów Petra Zelenki. – *Zachwyciło mnie czeskie poczucie humoru, ich podejście do życia. Nie biorą wszystkiego na serio, mają dystans, dostrzegają i doceniają uroki codzienności – tłumaczy. Z początku nie była zachwycona, że „w pakiecie” wraz z czeskim znalazł się też język białoruski. I to jako język wiodący. Rosyjski ostatecznie może być, ale po co komu białoruski – myślała. Teraz, choć pozostaje wierna ukochanej czeszczyźnie i właśnie pakując manatki przed wyjazdem na pół roku w ramach programu Erasmus do kraju Zelenki, diametralnie zmieniła zdanie w kwestii białoruskiego. [...]*

Agnieszka deklaruje, że chętnie zostanie tłumaczem języka czeskiego. Jednak najbardziej chciałaby pracować w jakiejś placówce kulturalnej w Czechach propagując kulturę polską lub odwrotnie – czeską w Polsce. – *Nasze narody dzieli wiele niepotrzebnych uprzedzeń, stereoty-*

pów. Polacy naśmiewają się z Czechów, Czesi postrzegają Polskę jako zabobonny zaścianek. Agnieszka uważa, że wszelkie bariery najskuteczniej przełamuje się poprzez bezpośrednie kontakty i obcowanie z kulturą. I że na pewno warto się w to zaangażować.

Język czeski znajduje się nie tylko w ofercie dla filologów, studentów slawistyki. Dziekan Wydziału Humanistycznego UMCS prof. dr hab. Henryk Gmiterek widzi potrzebę wprowadzenia tego języka w formie lektoratu także na studiach historycznych, co może okazać się niezwykle przydatne dla przyszłych badaczy dziejów polsko-czeskich.

Modyfikacji wymaga, jak pokazuje dyskusja studentów i wykładowców, siatka zajęć slawistycznych, która powinna dać większy stopień nasycenia przedmiotami bohemistycznymi. Szczególnie na drugim stopniu kształcenia (magisterskim), gdzie przedmiotów z języka czeskiego ogóle nie ma w siatce.